

*Załącznik do Uchwały Nr
Rady Miasta w Piotrkowie Trybunalskim
z dnia.....*

*Powiatowy Program Rozwoju Pieczy
Zastępczej
w Mieście Piotrkowie Trybunalskim
na lata 2022 – 2024*

**Piotrków
Trybunalski**

Piotrków Trybunalski, marzec 2022 r.

Wprowadzenie

1. **Kompetencje samorządu w zakresie organizacji pomocy rodzinie**
2. **System pieczy zastępczej w Piotrkowie Trybunalskim**
 - 2.1. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej w Piotrkowie Trybunalskim
 - 2.2. Rodzinna piecza zastępcza
 - 2.3. Charakterystyka i potrzeby piotrkowskich rodzin zastępczych
 - 2.4. Instytucjonalna piecza zastępcza
 - 2.5. Sytuacja i potrzeby osób opuszczających pieczę zastępczą
 - 2.6. Podsumowanie
3. **Charakterystyka Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022 - 2024**
 - 3.1. Cel strategiczny Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022 – 2024
 - 3.2. Cele szczegółowe/zadania/sposób realizacji
 - 3.3. Zadania/wskaźniki realizacji zadań szczegółowych
 - 3.4. Planowanie i limitowanie rodzin zastępczych na lata 2022 – 2024
4. **Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022 - 2024**
 - 4.1. Zamierzone efekty
 - 4.2. Realizator i odbiorcy programu
 - 4.3. Źródła finansowania
 - 4.4. Ewaluacja i monitoring realizacji programu

Wprowadzenie

Regulacje prawne w kwestiach dotyczących wspierania rodziny oraz organizacji systemu pieczy zastępczej zawiera ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zwana dalej "ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej". Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 tej ustawy system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

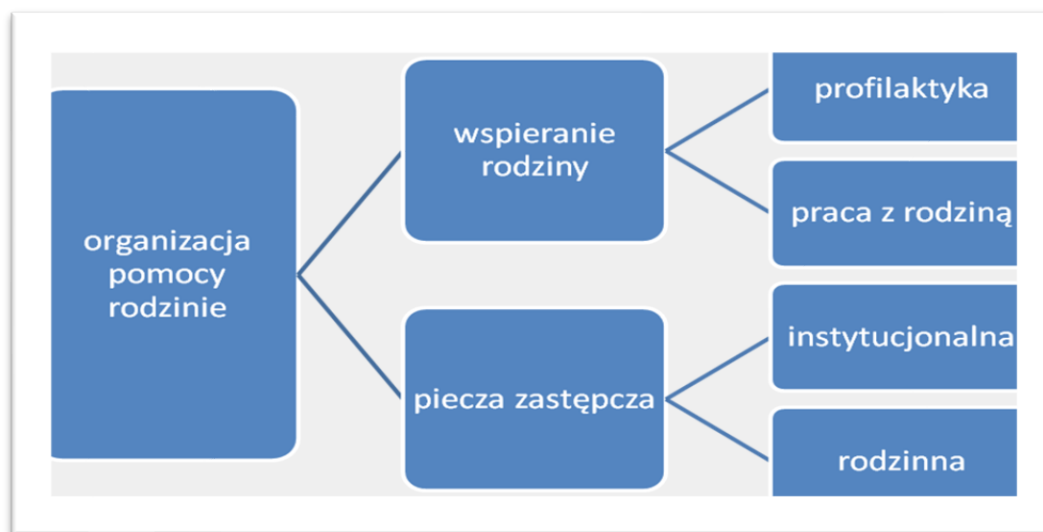
Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zobowiązuje powiat do opracowania i realizacji 3-letniego Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej. W związku z zakończeniem realizacji obecnego Programu zachodzi konieczność opracowania nowego, obejmującego kolejne 3 lata. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022 - 2024, w dalszej części zwany „Programem”, został przygotowany w oparciu o diagnozę sytuacji pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie Miasta Piotrkowa Trybunalskiego oraz aktualne potrzeby wynikające z konieczności umieszczania dzieci poza rodzinami biologicznymi.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyraźnie podzieliła kompetencje pomiędzy samorząd gminny i powiatowy. Do zadań własnych gminy należy praca z rodziną biologiczną, a organizowanie pieczy zastępczej należy do powiatu. Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest wyznaczona przez starostę jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania na podstawie art. 190 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

1. Kompetencje samorządu w zakresie organizacji pomocy rodzinie

Podstawowym narzędziem działania systemu wspierania rodziny jest praca z rodziną. Jest ona ważna od momentu przeżywania przez rodzinę pierwszych trudności oraz niezbędna wówczas, gdy w rodzinie ma miejsce poważny kryzys - zagrażający dobru

dziecka. Rodzina w wyniku podjętej z nią pracy powinna osiągnąć zdolność prawidłowego funkcjonowania na tyle, aby bezpieczeństwo dzieci nie było zagrożone.

rys. Kompetencje samorządu w zakresie organizacji pomocy rodzinie

Przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyznaczają dwa zasadnicze obszary działania. W pierwszym – główny nacisk skierowany jest na utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku, a więc w rodzinie dziecka. W drugim – na zapewnienie prawidłowo funkcjonującego systemu pieczy zastępczej w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy:

1. Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych i dyrektorów placówek opiekuńczo - wychowawczych typu rodzinnego oraz dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
2. Organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania: grup wsparcia oraz specjalistycznego poradnictwa.
3. Powoływanie centrów administracyjnych do obsługi placówek opiekuńczo - wychowawczych.
4. Wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.
5. Zapewnienie przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku badań lekarskich.

6. Prowadzenie rejestru danych, o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzącej rodzinny dom dziecka.

7. Kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej, dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej albo rodzinnym domu dziecka.

8. Finansowanie: 1) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo - terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu; 2) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo - wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo - terapeutyczne; 3) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz szkoleń dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka.

9. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo - finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie.

Powiat realizuje zadania za pośrednictwem organizatora pieczy zastępczej. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim został wyznaczony na Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej Zarządzeniem nr 540 Prezydenta Miasta Piotrkowa Trybunalskiego z dnia 29.12.2011 r. Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

1. Organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy.

2. Współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, miejskim ośrodkiem pomocy rodzinie, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi.

3. Prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
4. Zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego.
5. Dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej.
6. Prowadzenie działalności diagnostyczno - konsultacyjnej celem szkolenia i kwalifikowania osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Szkolenie i wspieranie psychologiczno - pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą.
7. Przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
8. Zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie oraz wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.
9. Zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji.
10. Przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy.
11. Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.
12. Organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na samorządy obowiązek budowania lokalnego systemu wsparcia w obszarze wychowania i pieczy zastępczej. Podstawowym narzędziem działania na rzecz dziecka jest więc praca

z rodziną. Jest to szczególnie ważne w momencie przeżywania przez rodzinę pierwszych trudności, a niezbędne wówczas, gdy w rodzinie pojawia się poważny kryzys zagrażający dobru dziecka. Wymaga to podjęcia wszelkich działań, aby lokalny system wspierania rodziny, przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, przynosił pożądane efekty. Pierwszoplanową rolę odgrywa profilaktyka oraz praca z rodziną biologiczną, co jest zadaniem własnym gminy (zadania w tym zakresie są realizowane zgodnie z trzyletnim Gminnym Programem Wspierania Rodziny). Działaniom profilaktycznym, które mają na celu stworzenie dziecku odpowiednich warunków życia w jego środowisku rodzinnym muszą towarzyszyć działania na rzecz doskonalenia i rozwoju różnych form pieczy zastępczej nad dzieckiem. Należy przy tym wyraźnie podkreślić, że powinny one mieć charakter okresowy i wszędzie tam, gdzie jest to możliwe zmierzać do integracji dziecka z jego rodziną.

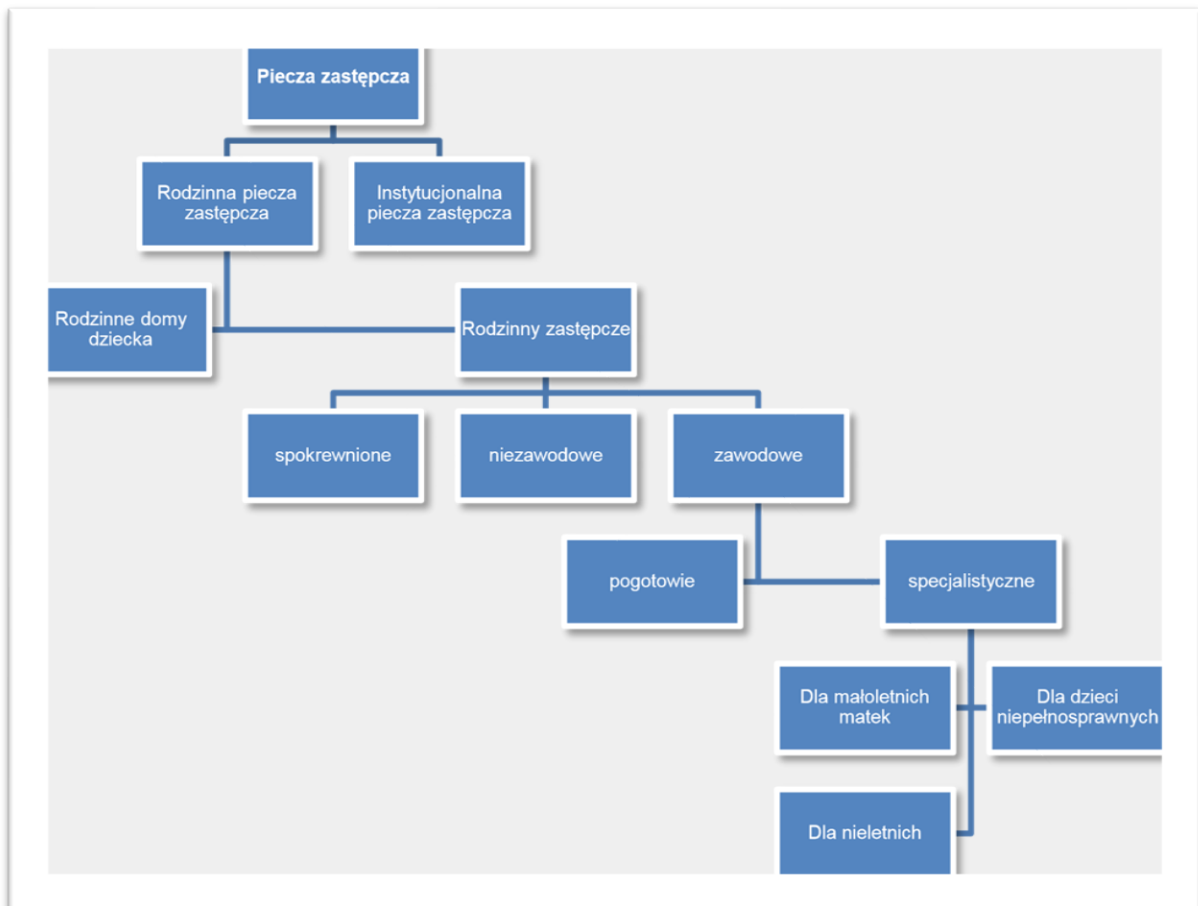
Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza możliwość wsparcia rodziny poprzez działania asystenta określając szczegółowy zakres jego zadań. Asystent jest przydzielany rodzinie biologicznej na wniosek pracownika socjalnego lub sądu opiekuńczego. Podstawowym celem pracy tych specjalistów jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, sprzyjającej wychowywaniu dzieci. Ich głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dziecka od rodziny albo umożliwienie jak najszybszego powrotu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej do rodziców.

Wspieranie rodziny na terenie Miasta Piotrkowa Trybunalskiego było prowadzone wyłącznie za zgodą rodziny. Na terenie naszego miasta w okresie 2019 – 2021 pracę z rodziną biologiczną prowadził Zespół ds. Asysty Rodzinnej. W 2019 roku 5 asystentów objęło wsparciem 64 rodziny (w tym 133 dzieci), w 2020 roku 5 asystentów objęło wsparciem 70 rodzin (w tym 130 dzieci). Natomiast w 2021 roku 5 asystentów wizytując środowiska rodzinne udzieliło wsparcia łącznie 79 rodzinom (w tym 157 dzieciom).

2. System pieczy zastępczej w Piotrkowie Trybunalskim

2.1 Organizator rodzinnej pieczy zastępczej w Piotrkowie Trybunalskim

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie (jako jednostka budżetowa Miasta Piotrkowa Trybunalskiego), realizuje zadania gminy i powiatu, wynikające m.in. z ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

rys. Formy pieczy zastępczej

Wykonywanie zadań z powyższego obszaru przypisane jest do funkcjonującego w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie - Centrum Wsparcia Rodziny i Dziecka, w którym działają następujące zespoły:

Zespół ds. Asysty Rodzinnej, zajmujący się w szczególności pracą na rzecz rodzin dysfunkcyjnych, borykających się z problemami wynikającymi z niewłaściwego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, z wyraźnymi deficytami zdrowotnymi, finansowymi, prawnymi itp.

Zespół ds. Realizacji Pomocy Rodzinie i Dziecku, wyznaczony do zadań związanych

w szczególności z udzielaniem pomocy finansowej rodzinom zastępczym oraz pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej, gromadzeniem informacji o dzieciach umieszczonych w pieczy zastępczej, kompletowaniem dokumentacji związanej z przygotowaniem rodziny zastępczej do przyjęcia dziecka, sporządzaniem sprawozdań i bilansu potrzeb finansowych dotyczących pieczy zastępczej.

Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, aktywnie wspierający rodziny zastępcze i prowadzących rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej. Przygotowuje we współpracy z asystentem rodziny, rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, plan pomocy dziecku. Zapewnia rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka dostęp do specjalistycznej pomocy dla dzieci (w tym psychologicznej, reedukacyjnej, rehabilitacyjnej itp.).

Zespół Wsparcia Specjalistycznego, organizujący pracę w szeroko pojętym obszarze dotyczącym funkcjonowania rodziny biologicznej oraz rodziny zastępczej, ze szczególnym uwzględnieniem: prowadzenia naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, diagnozy oraz konsultacji specjalistycznych.

2.2 Rodzinna piecza zastępcza

Każde dziecko ma prawo do życia i rozwoju w swojej rodzinie. Piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku, gdy rodzice biologiczni nie mogą zapewnić dziecku odpowiedniej opieki i wychowania. Najlepszym rozwiązaniem jest wówczas umieszczenie dziecka w rodzinnej, a przy braku możliwości, w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Pieczka zastępcza zapewnia:

1. Pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym.
2. Przygotowanie dziecka do: a) godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, b) pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, c) nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych.

3. Zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno - rekreacyjnych.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje najczęściej na podstawie orzeczenia sądu. Ponadto rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego, przyjmuje dziecko na podstawie orzeczenia sądu w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, a także na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12 a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, czyli w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1. Rodzina zastępcza spokrewniona – rodzina zastępcza, którą tworzą małżonkowie lub osoba nie pozostająca w związku małżeńskim, będący/będąca krewnymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.
2. Rodzina zastępcza niezawodowa – rodzina zastępcza, którą tworzą małżonkowie lub osoba nie pozostająca w związku małżeńskim, nie będący krewnymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.
3. Zawodowa rodzina zastępcza, pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego – rodzina zastępcza, w której umieszcza się dziecko do czasu unormowania sytuacji dziecka, nie dłużej niż na okres 4 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej.
4. Zawodowa specjalistyczna – rodzina zastępcza, w której umieszcza się w szczególności dzieci niepełnosprawne i dzieci skierowane na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich lub małoletnie matki z dziećmi.
5. Rodzinny dom dziecka – tworzony jest przez małżonków lub osobę nie pozostającą w związku małżeńskim, sprawujących opiekę łącznie nad nie więcej niż 8 dzieci oraz osobami, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej.

Rodzice zastępczy oraz prowadzący rodzinny dom dziecka traktują dziecko w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej. Zapewniają dziecku dostęp do przysługujących mu świadczeń zdrowotnych, kształcenie, wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych, a także zapewniają rozwój zainteresowań i uzdolnień.

Zaspokajają jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne oraz religijne. Rodzice zastępczy mają obowiązek zagwarantować dziecku ochronę przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w jego prywatne życie, umożliwić swoim podopiecznym kontakt z rodzicami biologicznymi i innymi osobami bliskimi chyba, że sąd postanowił inaczej. Dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka do osiągnięcia pełnoletniości, a następnie w przypadku podjęcia dalszego kształcenia może przebywać w dotychczasowej formie pieczy do ukończenia 25 roku życia.

2.2.1 Charakterystyka i potrzeby piotrkowskich rodzin zastępczych

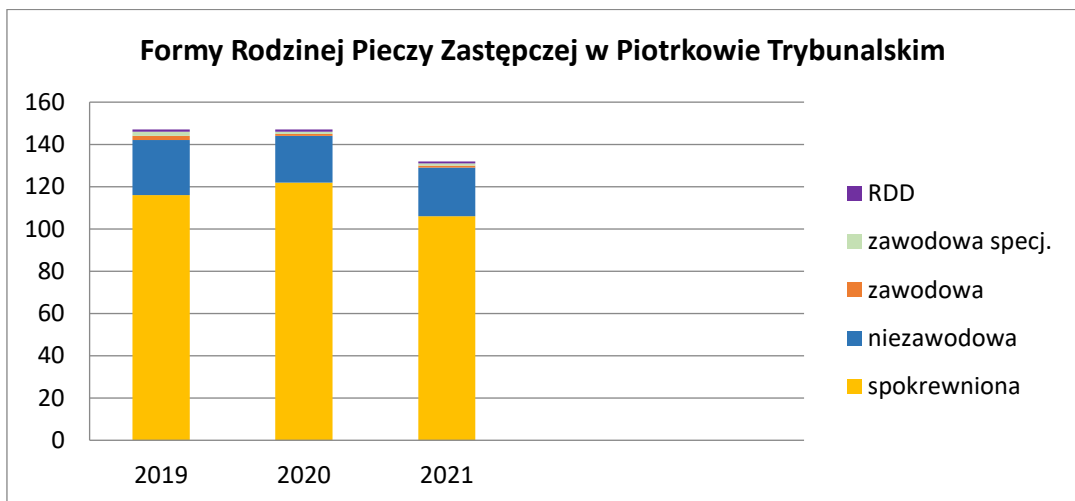
Pieczą zastępczą nad dzieckiem sprawowana jest w ramach form rodzinnych (rodziny zastępczej, rodzinnych domów dziecka) oraz instytucjonalnych (placówek opiekuńczo – wychowawczych). Diagnoza środowiskowa w tej części programu zostanie przedstawiona w ramach oceny sytuacji rodzinnej pieczy zastępczej – rodziny zastępczej, jako tej szczególnej formy pieczy, wobec której przede wszystkim należy określać priorytety i zadania programu.

Rodzina zastępcza zapewnia opiekę i wychowanie dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej, które z powodu przeszkód natury prawnej (rodzice nie zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej) nie może być przysposobione. Rodzina zastępcza może być ustanowiona także dla dziecka, które mogłoby zostać adoptowane (nie ma przeszkód natury prawnej), ale z różnych przyczyn nie udaje się znaleźć dla niego rodziny adopcyjnej.

Na terenie Miasta Piotrkowa Trybunalskiego w latach 2019 - 2021 funkcjonowały następujące formy rodzinnej pieczy zastępczej:

Rodzaj rodziny zastępczej	LATA		
	2019	2020	2021
SPOKREWNIONA	77	84	76
NIEZAWODOWA	21	19	20
ZAWODOWA	2	1	1
ZAWODOWA specjalistyczna	1	1	1
RDD	1	1	1
RAZEM:	103	106	99

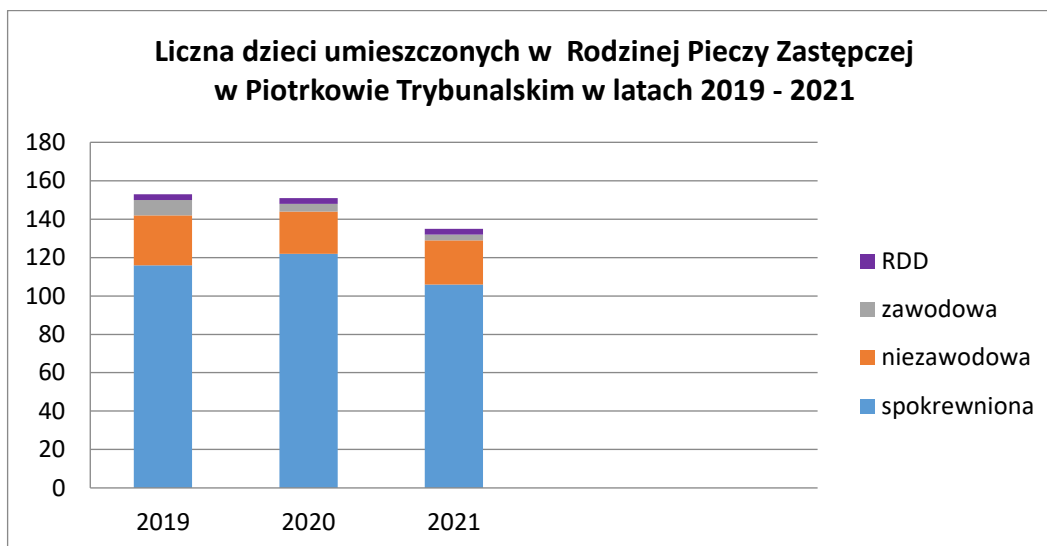
Tabela 1 - liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Piotrkowa Trybunalskiego (stan na ostatni dzień okresu sprawozdawczego)

Wykres 1 - liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Piotrkowa Trybunalskiego (stan na ostatni dzień okresu sprawozdawczego)

Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	LATA		
	2019	2020	2021
SPOKREWNIONA	116	122	106
NIEZAWODOWA	26	22	23
ZAWODOWA	8	4	3
RDD	3	3	3
RAZEM:	153	151	135

Tabela 2 - liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Piotrkowa Trybunalskiego (stan na ostatni dzień okresu sprawozdawczego)

Wykres 2 - liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Piotrkowa Trybunalskiego (stan na ostatni dzień okresu sprawozdawczego)

Jak wskazują powyższe dane w strukturze rodzicielstwa zastępczego w Piotrkowie Trybunalskim dominującym typem rodziny zastępczej jest rodzina zastępcza spokrewniona, dalej rodziny zastępcze niezawodowe oraz zawodowe rodziny zastępcze i rodzinny dom dziecka. Na przestrzeni analizowanego okresu (stan na 31 grudnia każdego roku) stwierdzono pewne zmiany zarówno w strukturze pieczy, jaki i w liczbie umieszczonych dzieci. Sytuacja ta dotyczy zmniejszenia liczby rodzin zastępczych spokrewnionych, co ma związek z powrotem dzieci do rodzin biologicznych. Ponadto w omawianym okresie sprawozdawczym nie realizowano założonego limitu zawodowych rodzin zastępczych.

Wszystkie rodziny zastępcze korzystają ze świadczeń przysługujących im z tytułu funkcjonowania rodziny zastępczej, tj.: 746,00 zł miesięcznie – w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej, 1.131,00 zł miesięcznie – w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka, 500,00 zł miesięcznie – dodatek wychowawczy na każde dziecko w wieku do ukończenia 18 roku życia.¹

Rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka przysługuje także dodatek nie niższy niż 227,00 zł na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania: na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem

¹ Obowiązuje do 31.05.2022 roku.

o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz na dziecko umieszczone na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Rodziny zastępcze zawodowe oraz prowadzący rodzinny dom dziecka otrzymują wynagrodzenie nie niższe niż kwota 3.100,00 zł miesięcznie. Ponadto rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka może być przyznane: dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania, świadczenie na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka (jednorazowo), świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki. Rodzina zastępcza niezawodowa i zawodowa może otrzymywać środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym w wysokości odpowiadającej kosztom ponoszonym przez rodzinę zastępczą niezawodową albo zawodową.

Pieczę zastępczą w Piotrkowie Trybunalskim w zdecydowanej większości sprawują rodziny spokrewnione z dzieckiem. Niezależnie od zalet, jakie posiada opieka osób spokrewnionych, część tych rodzin nie wywiązuje się prawidłowo z nałożonych zadań. W przypadku większości rodzin żyje przynajmniej jeden z rodziców biologicznych dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej. Dlatego, pomimo tak znaczących powodów ustanowienia rodziny zastępczej, jak przemoc w rodzinie czy uzależnienia rodziców, skala kontaktów utrzymywana z rodzicami biologicznymi jest dość duża. Oznacza to, że dzieci umieszczane w rodzinie zastępczej mają niezwykle silne negatywne doświadczenia i doznają silnych zaburzeń o charakterze psychologicznym, a fakt umieszczenia ich w rodzinie zastępczej często nie oznacza skutecznego odseparowania od źródła problemów.

Najczęściej źródłem takiej sytuacji są problemy społeczne, w tym patologie, odpowiadające za trwałą (rzadziej czasową) dysfunkcję rodziny. Szczegółową analizę powodów umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, obrazuje poniższe zestawienie:

Lp.	Przyczyny umieszczenia	w rodzinach zastępczych spokrewnionych			w rodzinach zastępczych niezawodowych			w rodzinach zastępczych zawodowych			w rodzinnym domu dziecka		
		2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
1.	sieroctwo	2	2	1	2	1	1	2	1	1	0	0	0
2.	pólsieroctwo	8	11	11	5	4	5	2	1	0	1	1	1
3.	uzależnienia rodziców, w tym:	49	47	40	11	9	8	2	2	2	0	0	0
	od alkoholu	45	43	36	11	9	8	2	2	2	0	0	0
4.	przemoc w rodzinie	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
5.	bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	6	11	12	0	0	3	0	0	0	2	2	2
6.	Niepełno – sprawość co najmniej jednego z rodziców	5	5	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7.	długotrwała choroba co najmniej jednego z rodziców	5	4	4	1	1	1	0	0	0	0	0	0
8.	ubóstwo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9.	nieodpowiednie warunki mieszkaniowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10.	pobyt za granicą co najmniej jednego z rodziców (praca zarobkowa)	7	8	7	1	1	0	0	0	0	0	0	0
12.	małoletnie matki	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13.	inne	33	33	27	5	5	5	2	0	0	0	0	0

Tabela 3 - przyczyny umieszczenia w pieczy zastępczej, w odniesieniu do dzieci przebywających w różnych formach rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2019 - 2021 (źródło własne MOPR)

Analiza sytuacji piotrkowskich rodzin zastępczych dokonana na podstawie cyklicznych ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej wykazała, że rodzice raczej prawidłowo wywiązują się z powierzonej im funkcji. Niestety pojawiają się również problemy związane z brakiem predyspozycji do pełnienia roli rodziny zastępczej oraz deficyty w zakresie budowania prawidłowych relacji z dorastającymi

dziećmi, zaspokajania potrzeb zdrowotnych, edukacyjnych i rekreacyjnych dzieci. Aktualnie wszystkie rodziny zastępcze będące pod opieką Centrum Wsparcia Rodziny i Dziecka w Piotrkowie Trybunalskim mają zapewniony bezpłatny dostęp do specjalistycznego wsparcia oferowanego przez specjalistów zatrudnionych w Centrum. Natomiast kandydaci do pełnienia funkcji rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka, zamieszkujący na terenie Piotrkowa Trybunalskiego mogą skorzystać z nieodpłatnych badań psychologicznych i pedagogicznych oraz szkoleń przygotowujących ich do pełnienia roli rodzica zastępczego. Należy podkreślić, iż wskazane jest utrzymanie powyższego wsparcia na co najmniej dotychczasowym poziomie.

2.3. Instytucjonalna piecza zastępcza

Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej dzielą się na:

1. Typu rodzinnego – zapewnia opiekę dzieciom w różnym wieku, w tym dorastającym i usamodzielniającym się, umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu.
2. Typu interwencyjnego – zapewnia doraźną opiekę nad dzieckiem powyżej 10 roku życia w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia opieki. Pobyt w placówce nie może trwać dłużej niż 3 miesiące, w szczególnych przypadkach może zostać przedłużony do zakończenia trwającego postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w pieczy zastępczej (w sytuacjach szczególnych do placówek kierowane mogą być dzieci młodsze).
3. Typu specjalistyczno - terapeutycznego – zapewnia opiekę dzieciom o indywidualnych potrzebach, wymagających stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej opieki (dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności i wymagające wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych).
4. Typu socjalizacyjnego – zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie, zaspokaja jego niezbędne potrzeby i podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny.

Umieszczenie dziecka w całodobowej placówce następuje po wyczerpaniu wszystkich innych możliwości udzielenia pomocy rodzinie biologicznej przez osoby, które zajmują się pracą w obszarze pomocy dziecku i rodzinie. W pierwszej kolejności,

kiedy wystąpi konieczność zapewnienia opieki całodobowej rozważana jest możliwość umieszczenia dziecka w rodzinnej formie opieki zastępczej, a tylko w przypadkach gdy nie jest to możliwe, małoletni zostaje umieszczony w placówce opiekuńczo – wychowawczej.

Należy podkreślić, że ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ogranicza rolę placówki opiekuńczo - wychowawczej na rzecz rozwoju rodzinnych form opieki. Realizacja tego to jednak proces bardzo skomplikowany, długotrwały, na który wpływa wiele uwarunkowań (przede wszystkim ograniczona ilość kandydatów o odpowiednich predyspozycjach i motywacji do pełnienia funkcji opiekunów zastępczych).

Podstawą do umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest prawomocne orzeczenie sądu rodzinnego. Dziecko może być przyjęte do placówki opiekuńczo - wychowawczej również na wniosek rodzica, opiekuna prawnego bądź na prośbę samego dziecka.

Zadaniem własnym powiatu jest zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Placówkę opiekuńczo - wychowawczą prowadzi powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania.

Na terenie Miasta Piotrkowa Trybunalskiego dzieci umieszczane były w **Pogotowiu Opiekuńczym** oraz **Domu Dziecka**. Placówki te łącznie dysponują 60 miejscami. Każda z nich realizuje następujące działania:

1. Zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne.
2. Realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku.
3. Umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej.
4. Podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny.
5. Zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych.
6. Obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi.
7. Zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

W okresie sprawozdawczym obejmującym lata 2019 – 2021 placówki posiadały własne środki finansowe przeznaczane na bieżącą działalność, pochodzące ze środków własnych Miasta Piotrkowa Trybunalskiego. Skierowanie do całodobowej placówki

opiekuńczo - wychowawczej następowało na podstawie orzeczenia sądu – po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej.

W placówkach umieszczane były dzieci powyżej 10 roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie. Dzieci młodsze umieszczane były w placówkach w wyjątkowych przypadkach, do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej.

Poniżej przedstawiono jak na przestrzeni 3 ostatnich lat kształtował się odpływ dzieci z rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej:

PIECZA ZASTĘPCZA	LATA		
	2019	2020	2021
Dzieci umieszczone w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, które powróciły do rodzin biologicznych	3	4	5
Dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej, które powróciły do rodzin biologicznych	5	11	11
RAZEM:	8	15	16

Tabela 4. Odpływ dzieci z rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej w latach 2019 – 2021 funkcjonujących na terenie Miasta Piotrkowa Trybunalskiego

INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA	LATA		
	2019	2020	2021
Dzieci umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie miasta Piotrkowa Trybunalskiego	66	63	74
Dzieci umieszczone w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów	11	9	10
RAZEM:	77	72	84

Tabela 5. Liczba dzieci umieszczanych w latach 2019 – 2021 w placówkach opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących na terenie Miasta Piotrkowa Trybunalskiego

Powyższe zestawienia obrazują, iż następują wahania (z niewielką tendencją wzrostową), jeżeli chodzi o liczbę dzieci powracających z rodzinnej pieczy zastępczej pod opiekę rodziców biologicznych.

Analiza powyższych danych wskazuje także na wzrost liczby dzieci (również poniżej 10 roku życia) korzystających z placówek opiekuńczo – wychowawczych. Obserwowane tendencje potwierdzają, że występują utrudnienia (niezależne od organizatora), jeżeli chodzi o wypełnianie zadań ustawowych w zakresie powrotu bądź utrzymania dziecka w rodzinie biologicznej.

Wśród największych utrudnień wskazać należy:

- zbyt małą ilość kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych lub do prowadzenia rodzinnych domów dziecka,
- brak osób gotowych do przyjęcia do rodzinnej pieczy zastępczej dzieci z deficytami (niepełnosprawność, zaburzenia zachowania),
- brak współpracy ze strony rodziców biologicznych w celu powrotu dziecka do rodziny naturalnej,
- utrudnianie lub uniemożliwianie przez rodziców biologicznych/opiekunów prawnych procesu przysposobienia dziecka.

Jednocześnie w przypadku wydania przez Sąd postanowienia orzekającego umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej, powiat jest zobligowany do zapewnienia mu opieki w ramach funkcjonującego systemu.

Podsumowując przedstawioną charakterystykę instytucjonalnej pieczy zastępczej należy stwierdzić, iż mimo występujących tendencji zmierzających do rozwoju form rodzinnych, funkcjonowanie placówek opiekuńczo - wychowawczych nadal jest bardzo potrzebne.

3.4 Sytuacja i potrzeby osób opuszczających pieczę zastępczą

Osoba usamodzielniana, to osoba opuszczająca po osiągnięciu pełnoletności rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu. Przez osobę usamodzielnianą rozumie się także osobę, której pobyt w rodzinnej pieczy zastępczej ustał na skutek śmierci osób tworzących rodzinę zastępczą lub osoby prowadzącej rodzinny dom dziecka, w okresie sześciu miesięcy przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności. W momencie osiągnięcia przez wychowanka pełnoletności, może on pozostać

w dotychczasowym systemie pieczy zastępczej, za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka albo dyrektora placówki opiekuńczo - wychowawczej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia, jeżeli:

- a) uczy się w: szkole, zakładzie kształcenia nauczycieli, uczelni, u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego;
- b) legitymuje się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i uczy się w: szkole, zakładzie kształcenia nauczycieli, w uczelni, na kursach, jeśli ich ukończenie jest zgodne z Indywidualnym Programem Usamodzielnienia, u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego.

Osoby usamodzielniane mogą skorzystać z pomocy na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia. Zapewnia się im również pomoc prawną i psychologiczną. Pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, która przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej trzech lat w przypadku osoby opuszczającej rodzinę spokrewnioną oraz roku w przypadku osoby opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo – wychowawczą lub placówkę opiekuńczo terapeutyczną. Pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie udzielana jest na wniosek osoby usamodzielnianej. Wniosek o przyznanie pomocy na kontynuowanie nauki i pomocy na usamodzielnienie osoba usamodzielniana składa w powiecie właściwym do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie, za pośrednictwem kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego ze względu na miejsce pobytu osoby usamodzielnianej. Wniosek o przyznanie pomocy na zagospodarowanie oraz o udzielenie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych lub w uzyskaniu zatrudnienia składa się w powiecie właściwym ze względu na miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej. W przypadku cudzoziemców wniosek składa się w powiecie właściwym ze względu na miejsce pobytu osoby usamodzielnianej.

Przyznania pomocy na: kontynuowanie nauki, usamodzielnienie lub zagospodarowanie można odmówić gdy:

1) istnieje uzasadnione przypuszczenie, że pomoc zostanie wykorzystana niezgodnie z celem, na jaki zostanie przyznana; 2) osoba usamodzielniana przed osiągnięciem pełnoletności opuściła samowolnie pieczę zastępczą; 3) osoba usamodzielniana porzuciła naukę umożliwiającą jej przygotowanie zawodowe i nie podejmuje zatrudnienia; 4) stosunek pracy z osobą usamodzielnianą został rozwiązany bez wypowiedzenia z winy pracownika; 5) osoba usamodzielniana bez uzasadnionej przyczyny uchyła się od podjęcia proponowanego jej zatrudnienia; 6) osoba usamodzielniana została skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub przestępstwo skarbowe. Warunkiem przyznania pomocy na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie jest złożenie wniosku oraz posiadanie zatwierdzonego indywidualnego programu usamodzielnienia.

Indywidualny Program Usamodzielnienia określa:

1) zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia; 2) sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.

Zmiany w indywidualnym programie usamodzielnienia może dokonać osoba usamodzielniana wspólnie z opiekunem usamodzielnienia, w przypadku zmiany sytuacji życiowej tej osoby. Zmiany programu wymagają zatwierdzenia przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie.

Pełnoletnim wychowankom rodzinnej i instytucjonalnej pieczy przysługują niżej wymienione formy wsparcia finansowego:

1) Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki w wysokości nie mniej niż 566,00 zł. miesięcznie.
2) Pomoc na usamodzielnienie, w przypadku wychowanka opuszczającego rodzinę zastępczą spokrewnioną – w wysokości nie mniej niż 3.730,00 zł, jeżeli przebywa w pieczy zastępczej przez okres co najmniej 3 lat.

3) Pomoc pieniężna na usamodzielnienie w przypadku wychowanków opuszczających rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka lub placówkę opiekuńczo-wychowawczą :

a) w przypadku pobytu w pieczy zastępczej poniżej 2 lat, jednak nie krócej niż 1 rok - w wysokości nie mniejszej niż 1.865,00 zł,

b) w przypadku pobytu w pieczy zastępczej od 2 do 3 lat - w wysokości nie mniejszej niż 3.730,00 zł,

c) w przypadku pobytu w pieczy zastępczej powyżej 3 lat - w wysokości nie mniejszej niż 7.458,00 zł.

Pomoc na zagospodarowanie wypłacana jest jednorazowo, w wysokości nie mniejszej niż 1.695,00 zł. (osoba posiadająca orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, otrzyma pomoc w wysokości nie mniejszej niż 3.390,00 zł.) lub w formie rzeczowej.

W latach 2019 - 2021 roku pełnoletni wychowankowie pieczy zastępczej skorzystali z przedstawionych w poniższej tabeli form wsparcia finansowego w procesie usamodzielnienia.

Formy wsparcia finansowego	LATA		
	2019	2020	2021
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	15	13	12
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	74	68	68
Pomoc pieniężna na zagospodarowanie w formie rzeczowej	10	15	10

Tabela 6 - liczba pełnoletnich wychowanków korzystających z różnych form wsparcia finansowego w latach 2019 - 2021 w na terenie Miasta Piotrkowa Trybunalskiego

Po zakończeniu realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia osoba usamodzielniana wraz z opiekunem usamodzielnienia i kierownikiem powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie

pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie, dokonują oceny końcowej procesu usamodzielnienia.

Usamodzielnienie to długotrwały proces, który wymaga obserwacji osoby usamodzielniającej się w szerokim spektrum jej potrzeb i sytuacji życiowej. Wielu wychowanków ma problemy związane z wychowywaniem się poza rodziną. Są to przede wszystkim problemy emocjonalne, trudności z nawiązywaniem relacji, podtrzymywaniem więzi. Decyzje wychowanków, co do wyboru poziomu i kierunku kształcenia często są podejmowane bez uwzględnienia własnych predyspozycji, zainteresowań oraz sytuacji na rynku pracy. Potrzebne są działania przyczyniające się do rozwoju kompetencji społecznych (w tym umiejętności interpersonalnych). Konieczne jest stwarzanie okazji do odkrywania własnego potencjału, zainteresowań oraz tworzenie warunków do ich rozwoju. Istnieje także potrzeba uzyskania wsparcia w zakresie wiedzy o rynku pracy, edukacji o zawodach, zdobyciu pierwszych doświadczeń zawodowych (kontakty z pracodawcami, udział w szkoleniach zawodowych, stażach). Część zadań z tego zakresu od 2013 r. jest realizowana wspólnie z Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP w Piotrkowie Trybunalskim. Ponadto oferowano pomoc prawną, specjalistyczną oraz wsparcie w formie pracy socjalnej.

Równie ważnym zadaniem jest pomoc w stabilizacji sytuacji mieszkaniowej. Pełnoletni wychowankowie opuszczający różne formy pieczy zastępczej są również obejmowani wsparciem w tym obszarze.

2.5 Podsumowanie

Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Piotrkowa Trybunalskiego dobrze radzą sobie z zapewnieniem podstawowych funkcji opiekuńczych (bytowych, żywieniowych). Deficyty pojawiają się w obszarze związanym z zaspokajaniem potrzeb bardziej złożonych (pomoc w odrabianiu lekcji, organizacja wypoczynku letniego oraz zapewnienie rozwoju zainteresowań). Najczęściej występujące problemy wychowawcze to: budowanie prawidłowych relacji z dorastającymi dziećmi, deficyty zdrowotne wpływające na zachowanie dzieci (zaburzenia psychiczne, uzależnienia itp.). Dużo rzadziej występują problemy wywołane osamotnieniem dziecka i brakiem kolegów, bądź

nieodpowiednim towarzystwem, w którym dziecko przebywa. Znaczna część trudności towarzyszących spokrewnionym rodzinom zastępczym wynika z zaburzonej struktury demograficznej i nietypowych różnic wieku pomiędzy opiekunem (opiekunami), a dzieckiem (dziećmi) powierzonym opiece.

Rodziny w których pojawiają się konflikty pomiędzy rodzicami zastępczymi a dziećmi powierzonymi opiece, wymagają dodatkowego wsparcia psychoterapeutycznego i specjalistycznego (neurolog, neuropsycholog, psychiatra).

3.Charakterystyka Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022 - 2024

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej zwany dalej „Programem” jest opracowywany na podstawie art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, z którego wynika, że do zadań powiatu należy opracowanie i realizacja 3 - letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Ponadto Program będzie realizowany w oparciu o inne akty prawne, takie jak:

- 1) ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy ;
- 2) ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym ;
- 3) ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- 4) ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Program określa aktywności, jakie będą podejmowane w celu realizacji założonych celów oraz wskazuje podmioty bezpośrednio odpowiedzialne za ich wdrażanie. Jest kontynuacją działań podjętych w dotychczas obowiązującym Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2019-2021.

W związku z powyższym dominującą część dokumentu stanowi opis zadań, jakie organizator pieczy zastępczej oraz inne podmioty działające w obrębie pomocy społecznej i opieki nad dzieckiem oraz rodziną winny podjąć w latach 2022 - 2024.

3.1. Cel strategiczny Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022 – 2024

W oparciu o przeprowadzoną analizę środowiska lokalnego w obszarze funkcjonowania pieczy zastępczej sformułowane zostały rekomendacje dla celów programu rozwoju pieczy zastępczej. Stanowią one podstawę wyznaczenia zadań dla poniższych obszarów rozwojowych w perspektywie lat 2022 – 2024, tj. :

1. Profesjonalizacja systemu rodzinnej pieczy zastępczej poprzez rozwijanie: rodzinnej pieczy zastępczej oraz innych formy czasowej opieki nad dzieckiem (rodzinne domy dziecka, rodziny pomocowe).
2. Rozwój deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej.
3. Implementacja strategii pomocowych umożliwiających rozwiązywanie problemów wychowawczych oraz edukacyjnych pojawiających się w rodzinach zastępczych, wymagających szczególnie specjalistycznych terapii psychologicznych, uzależnień, konsultacji neuropsychologicznych, psychiatrycznych.

W związku z powyższym, głównym celem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022 – 2024 jest: ***Rozbudowywanie oraz promocja istniejącego systemu rodzinnej pieczy zastępczej na rzecz profesjonalizacji i deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej.***

Zgodnie z założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zabranie dziecka z rodziny naturalnej jest ostatecznością. Działaniu temu winna towarzyszyć zasada zapewnienia dziecku optymalnych warunków rozwojowych w rodzinnej pieczy zastępczej. Szczególny nacisk kładzie się na promocję, pozyskiwanie oraz szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze.

Kolejnym celem programu jest pomoc w powrocie dziecka z pieczy zastępczej do rodziny naturalnej. Jest to możliwe poprzez stałą współpracę koordynatora pieczy zastępczej z asystentami rodziny oraz pracownikami socjalnymi, która ma na celu wspólne działania dążące do uregulowania sytuacji życiowej rodziny biologicznej.

W przypadku instytucjonalnej pieczy zastępczej należy podejmować stosowne działania, które pozwolą na funkcjonowanie placówek opiekuńczo – wychowawczych zgodnie ze standardami deinstytucjonalizacji wymaganymi ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

3.2.Cele szczegółowe/zadania/sposób realizacji/termin realizacji:

Cel szczegółowy (A)

Rozwój systemu rodzinnej pieczy zastępczej na terenie miasta Piotrkowa Trybunalskiego

1. Zadanie. Podejmowanie działań propagujących rodziną pieczę zastępczą

Sposób realizacji:

- kampanie promocyjne,
- pozyskiwanie środków finansowych na rzecz rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej.

Termin realizacji: 2022 - 2024

2. Zadanie. Prowadzenie kwalifikacji kandydatów na rodziny zastępcze

Sposób realizacji:

- kompleksowa diagnoza sytuacji kandydatów,
- badania psychologiczne w zakresie predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Termin realizacji: 2022 - 2024

3. Zadanie. Zwiększenie liczby osób profesjonalnie przygotowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej

Sposób realizacji:

- kierowanie na szkolenia,
- rozwijanie systemu szkoleń i kursów przygotowujących do pełnienia roli rodziny zastępczej.

Termin realizacji: 2022 - 2024

4. Zadanie. Zawieranie umów z kandydatami do pełnienia funkcji zawodowej rodziny zastępczej oraz prowadzenia rodzinnych domów dziecka

Sposób realizacji:

- propagowanie rodzinnych form pieczy zastępczej.

Termin realizacji: 2022 - 2024

5. Zadanie. Prowadzenie rejestru osób zakwalifikowanych oraz pełniących funkcje rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej oraz prowadzących rodzinne domy dziecka

Sposób realizacji:

- aktualizowanie rejestru.

Termin realizacji: 2022 – 2024 (dwa razy w danym roku kalendarzowym)

6. Zadanie. Podnoszenie kompetencji pracowników

Sposób realizacji:

- organizowanie specjalistycznych szkoleń dla pracowników.

Termin realizacji: 2022 – 2024 (zgodnie z planem szkoleń na dany rok kalendarzowy)

Cel szczegółowy (B)

Organizowanie wsparcia dla rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w tych rodzinach

1. Zadanie. Podnoszenie kwalifikacji rodziców zastępczych

Sposób realizacji:

- organizowanie warsztatów i szkoleń.

Termin realizacji: 2022 – 2024 (zgodnie z planem szkoleń na dany rok kalendarzowy)

2. Zadanie. Integracja środowiska rodzinnej pieczy zastępczej

Sposób realizacji:

- organizowanie grup wsparcia,
- organizowanie obchodów dnia rodzicielstwa zastępczego.

Termin realizacji: 2022 – 2024

3. Zadanie. Zabezpieczenie środków na dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania oraz innych świadczeń fakultatywnych (przewidzianych w ustawie)

Sposób realizacji:

- zabezpieczenie w budżecie Miasta środków na ten cel.

Termin realizacji: 2022 – 2024

Cel szczegółowy (C)

Wspieranie procesu usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej

- 1. Zadanie.** Wspieranie wychowanków w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia

Sposób realizacji:

- przygotowywanie Indywidualnego Programu Usamodzielnienia.

Termin realizacji: 2022 – 2024

- 2. Zadanie.** Poprawa sytuacji życiowej oraz polepszenie funkcjonowania w środowisku

Sposób realizacji:

- wypłata świadczeń,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- aktywizacja zawodowa.

Termin realizacji: 2022 – 2024

Cel szczegółowy (D)

Powrót dziecka z pieczy zastępczej do rodziny naturalnej

Zadanie. Współpraca koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej z pracownikiem socjalnym oraz asystentem rodziny biologicznej dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej

Sposób realizacji:

- podejmowanie wszelkich działań zmierzających do uzyskania zakładanych efektów.

Termin realizacji: 2022 – 2024

Cel szczegółowy (E)

Prowadzenie placówek opiekuńczo –wychowawczych

- 1. Zadanie.** Prowadzenie placówek opiekuńczo - wychowawczych

Sposób realizacji:

- współpraca w zakresie zabezpieczania miejsc w tych placówkach.

Termin realizacji: 2022 - 2024

- 2. Zadanie.** Proces deinstytucjonalizacji Domu Dziecka i Pogotowia Opiekuńczego

Sposób realizacji:

- osiągnięcie standardów dotyczących liczby dzieci przebywających w placówkach.

Termin realizacji: 2022 - 2024

3.3. Zadania/Wskaźniki realizacji zadań szczegółowych

Zastosowane wskaźniki realizacji zadań szczegółowych stanowią źródło obiektywnej informacji zwrotnej o jakości wykonywanej przez organizatora pieczy zastępczej pracy w zakresie realizacji zadań ustawowych. Są także narzędziem kontroli - pozwalają nadawać priorytety działaniom w określonych obszarach problemowych.

Zadanie A1

Podejmowanie działań propagujących rodzinną pieczę zastępczą

- liczba działań promocyjnych o rodzicielstwie zastępczym,
- realizacja programów rządowych w zakresie rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej/kwota,
- pozyskiwanie środków finansowych z Unii Europejskiej na rzecz rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej/kwota.

Zadanie A2

Prowadzenie kwalifikacji kandydatów na rodziny zastępcze

- liczba badań psychologicznych/diagnoz,
- liczba opinii.

Zadanie A3

Zwiększenie liczby osób profesjonalnie przygotowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej

- liczba osób skierowanych na szkolenie,
- liczba nowo powstałych rodzinnych form opieki.

Zadanie A4

Zawieranie umów z kandydatami do pełnienia funkcji zawodowej rodziny zastępczej oraz prowadzenia rodzinnych domów dziecka

- liczba zawartych umów

Zadanie A5

Prowadzenie rejestru osób zakwalifikowanych oraz pełniących funkcje rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej oraz prowadzących rodzinne domy dziecka

- liczba osób i rodzin wpisana do rejestru

Zadanie A6

Podnoszenie kompetencji pracowników

- liczba szkoleń,
- liczba pracowników, którzy wzięli udział w szkoleniach.

Zadanie B1

Podnoszenie kwalifikacji rodziców zastępczych

- liczba przeprowadzonych szkoleń,
- liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach.

Zadanie B2

Integracja środowiska rodzinnej pieczy zastępczej

- liczba przeprowadzonych spotkań

Zadanie B3

Zabezpieczenie środków na dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania oraz innych świadczeń fakultatywnych (przewidzianych w ustawie)

- liczba dzieci, którym zapewniono dofinansowanie do wypoczynku/kwota dofinansowania,
- liczba rodzin, którym przyznano inne świadczenia fakultatywne/kwota dofinansowania.

Zadanie C1

Wspieranie wychowanków w realizacji IPU

- liczba Indywidualnych Programów Usamodzielnienia

Zadanie C2

Poprawa sytuacji życiowej oraz polepszenie funkcjonowania w środowisku

- liczba wychowanków objętych takim wsparciem

Zadanie D

Współpraca koordynatora z pracownikiem socjalnym oraz asystentem rodziny biologicznej dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej

- liczba rodzin objętych taką współpracą,
- liczba dzieci, które powróciły do rodziny biologicznej.

Zadanie E1

Prowadzenie placówek opiekuńczo – wychowawczych

- liczba miejsc,
- liczba placówek.

Zadanie E2

Deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej

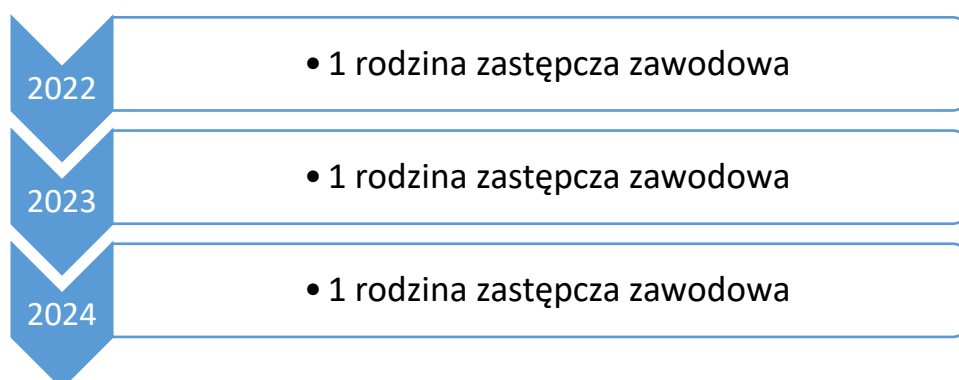
- liczba umieszczonych dzieci,
- wiek umieszczonych dzieci.

3.4. Planowanie i limitowanie rodzin zastępczych

Z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, posiadającą opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza, prowadzący rodzinny dom dziecka lub pełniący funkcję dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego, starosta zawiera (na wniosek tej rodziny) umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła również obowiązek planowania i limitowania rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie. Umowy o utworzeniu rodziny zastępczej

zawodowej zawiera się w ramach limitu rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, który jest ustalony w ramach 3 - letniego powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej.

Na podstawie analizy danych dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej, informacji na temat zagrożeń w środowiskach rodzin biologicznych, uwzględniając realne możliwości finansowe powiatu, ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2022 - 2024, jak poniżej:

**rys. Limit rodzin zastępczych zawodowych w Mieście Piotrkowie Trybunalskim
lata 2022 - 2024**

W ramach zaplanowanego limitu uwzględniono możliwości finansowe Miasta, jak również realne możliwości pozyskania kandydatów na zawodowe rodziny zastępcze. Biorąc pod uwagę funkcjonujące zawodowe rodziny zastępcze jak i te, które powstaną na przestrzeni lat 2022 - 2024, Miasto Piotrków Trybunalski miałoby do dyspozycji pięć zawodowych rodzin zastępczych.

4. Realizacja Powiatowego Programu Pieczy Zastępczej na lata 2022 - 2024

Wszelkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego Programu, mają służyć dalszemu rozwojowi systemu pieczy zastępczej na terenie Miasta oraz wspierać rodziny zastępcze i dzieci funkcjonujące w systemie pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej).

4.1. Realizator i odbiorcy programu

Realizatorem programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim przy współpracy:

1. Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.
2. Urzędu Wojewódzkiego - Wydziału Zdrowia, Rodziny i Polityki Społecznej,
3. Regionalnego Centrum Polityki Społecznej,
4. Urzędu Miasta w Piotrkowie Trybunalskim,
5. Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Piotrkowie Trybunalskim,
6. Placówek oświatowych,
7. Sądu Rejonowego i Okręgowego, kuratorów.
8. Policji.
9. Służby zdrowia.
10. Organizacji pozarządowych.
11. Lokalnych mediów.

Program skierowany jest bezpośrednio do:

1. Rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych.
2. Rodzinnego domu dziecka.
3. Usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych.
4. Placówek opiekuńczo – wychowawczych.

4.2. Źródła finansowania

Program finansowany będzie ze środków budżetu Miasta Piotrkowa Trybunalskiego, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł - w ramach dotacji oraz grantów projektowych w ramach funduszy europejskich. Zgodnie z zapisami ustawy, jednostki samorządu terytorialnego mogą otrzymywać dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych z zakresu realizacji zadań systemu pieczy zastępczej, przy czym wysokość dotacji nie może przekroczyć 50 % wydatków przeznaczonych na realizację zadania.

4.3. Ewaluacja i monitoring realizacji programu

Monitoring realizacji Programu opiera się na analizie wskaźnikowej. Wskaźniki realizacji zadań mają charakter jakościowy i bezpośrednio odnoszą się do oczekiwanych efektów zadań - ich spełnienie będzie równoznaczne z wypełnieniem działania.

Ocena poszczególnych działań realizowanych w ramach celów będzie dokonywana corocznie, co pozwoli na bieżące śledzenie stopnia ich wykonania.

Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się okoliczności formalno - prawnych oraz bieżących potrzeb.

Ocena końcowa Programu pozwoli określić wszystkie uzyskane efekty oraz wskazać czynniki, które ułatwiały bądź utrudniały jego realizację.

Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim będzie przedkładał Radzie Miasta w Piotrkowie Trybunalskim roczne sprawozdanie z realizacji Programu oraz roczne sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, jako organizatora pieczy zastępczej wraz z zestawieniem potrzeb w tym zakresie.